

PRÁCE S DÍTĚTEM V RIZIKU/S PROBLÉMY/PORUCHAMI CHOVÁNÍ VE ŠKOLÁCH HLAVNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROUDU

Poradenství v rámci škol hlavního vzdělávacího proudu

- Proč škola?
- Školské poradenské PRACOVISTĚ
- SVP x PPP
- OSPOD (sociální kurátor)
- IVP x IVÝP

KOMUNIKACE

Techniky rozhovoru

- Provázení
  - prostor pro ventilaci
  - empatické naslouchání
  - zrcadlení
  - ozvěna
- Vedení
  - aktivní dotazování
  - rekapitulace
  - parafráze
  - kotvení
  - pozitivní konotace
- Otázky
  - Uzavřené
  - Otevřené

Komunikační otázky

- Kruhové – co děláš, když...
- Budoucnost – jak to bude vypadat až...
- Hypotetické – co by se stalo, kdyby...
- Zázrak – kdyby symptom náhle zmizel
- Škálovací – 1 až ...

Neverbální komunikace

- souhrn mimoslovních sdělení, která jsou vědomě nebo nevědomě předávána člověkem k jiné osobě nebo lidem

SP4MP_IPCH Inkluzivní vzdělávání jedinců s poruchami chování

SPSMP_IPCH Inkluzivní vzdělávání jedinců s poruchami chování

- haptika – dotyk
- kinezika a její součást gestika - pohyby celého těla a rukou
- mimika - pohyby obličeje
- oční kontakt občas též vizika)
- posturika - postoj celého těla
- proxemika - vzdálenost komunikujících
- chronemika - nakládání s časem při neverbální komunikaci

SPOLUPRÁCE S RODIČI

Otázky pro poradce

- Co potřebují rodiče dětí s PCH zažít?
- Co potřebují vědět?
- Jakou mají zkušenost?
  - Z dětství
  - Z rodičovství
- Co je může posílit v jejich roli rodiče?

Jak získat rodiče

- Zlomit nedůvěru
- Dát rodičům najevo zájem o jejich dítě
- Zkoušíme opakovaně
- Dohoda o společných strategiích
- Význam a smysluplnost našich postupů

Co musíme rodiče učit

- Jak zacházet se změnami chování jejich dětí
  - Jak omezit osobní zaujetí
  - Pak je možné vést jejich výchovné postupy
- Jak zajistit bezpečnost dítěte a jak pěstovat pocit vlastního bezpečí
  - Pozitivní zážitky dítěte
  - Učit je jak je využít

Zásady pro práci s rodiči

- Vytrvalost
  - Časový prostor pro akceptování problémů dítěte
- Stálost
  - Opakovaně podaná ruka
- Spravedlnost
- Návaznost
- Prostor pro zažívání radosti z úspěchu dítěte

Záznam KDO, CO, JAK, KDY – viz příložené studijní materiály

Upozorňujeme, že tento materiál je pouze vodítkem k dalšímu studiu a nepostačí k pochopení kontextu a k dostatečnému „vědění“. KŠ a PS

MOŽNÉ INTERVENČNÍ STRATEGIE V RÁMCI TŘÍDY (ŠKOLY)

1. Pravidla třídy

(školní řád sice znají, ale nechápou – nevytvořili si)

- Stručná, založená na fair play, toleranci, vzájemném respektu
  - Kopie pravidel každému žákovi (i učiteli)
  - Ideál - zvnitřnění
- srozumitelnost
  - zřetelná pravidla
  - spoluúčast
  - pozitivní zaměření
  - důsledné dodržování
  - zřetelné pojmenovávání problémů
  - jasná a srozumitelná kázeňská politika – **možnost monitorování problémů v chování a jejich předcházení** prostřednictvím koordinovaných kázeňských procedur
  - **informace pro žáky jaké chování je očekáváno a jaké je zakazováno**

Jak učit pravidla

- Společná tvorba pravidel
- Diskuse o jejich důležitosti a smyslu
- Vyvěšení na viditelném místě
- Dramatizace
- Obrázky
- Ocenění úspěchů
- Odkazování na pravidla
- Systém žetonů (nálepek...)?
- Sebehodnocení

2. Pozitivní posilování (vyzdvihovat správné chování)

- Ústně (oceňovat jen zasloužené, podrobnější komentář)
- Známkou (i známkování má být interakcí)
- Záznamem (tabulky, v případě nutnosti ochrany osobních údajů rozdávat symboly např. odznáčky; lze i veřejně, i v rámci školy)

3. Sankce (učitelé tolerují chyby v učení, ale ne v chování – předpokládá se, že žák ví, jak se chovat)

- Před potrestáním prověřit, jak své chování chápe žák
- Sankce spravedlivé, šetřit, aby byly účinné; trestat chování, nikoli žáka
- Žáci jsou velmi citliví na nespravedlnost (pozor na značkování)

4. Komunikace (důležité je vzájemné porozumění)

- Zda žáci pochopili sdělení tak, jak bylo myšleno

5. Režim (Komunitní kruh, Třídní role)

Zpětná vazba ve skupině

- **Kouzelný předmět**
  - umožňuje mluvit tomu, kdo jej drží
- **Volné uzly**
  - každý drží provaz s 5 uzly, 1 zapojení = uvolnění 1 uzlu (uzly lze i darovat)
- **Teploměr**
  - čára na zemi, která představuje kontinuum – 0 +, zaujímání polohy podle kritéria (nálada, dařilo se mi...)
- **Barevná škála**
  - barevné kuličky do nádob, Každá barva jiný pocit, náladu
- **Smajlíci**
- **Ruku na toho, kdo**
  - děti položí ruku na toho, kdo odpovídá tvrzení, jež čte instruktor (např. Kdo ti pomohl, kdo tě překvapil...)
- **Kamenné moře:**
  - dítě si vybere kameny, jako symboly sebe i ostatních, staví je tak, jak vnímá ostatní členy ve vztahu k sobě.
- **Sousoší**
  - vyjadřuje vztahy mezi členy. Staví skupinově či podle jednotlivce.
- **Já jsem ty**
  - ve dvojicích si děti přehrávají charakteristické projevy toho druhého
- **Balonky**
  - každý na svůj napíše svůj pocit,
  - se všemi se pinká ve vzduchu, pak si každý jeden chytí a přečte
- **Korálkový den**
  - každé dítě sklenici a sadu barevných korálků
  - každá barva symbolizuje jinou charakteristiku (např.: modrá – je mi s tebou dobře; žlutá – překvapil jsi mě...).
  - děti vhadzují barevné korálky do sklenic jiných dětí, podle svých pocitů.
- **Karty – vyzkoušíme ve skupině**
  - dítě si vylosuje 2 karty a podle barvy odpovídá otázky.
    - Červená – něco pozitivního; černá – něco ke zlepšení
    - Eso až 4 – něco k jednotlivci
    - 5 až 8– něco k organizaci; 9 až král něco k řízení chování

Time – out (oddychový čas)

- **Čas, který žák stráví mimo místo či situaci, kde porušoval pravidla**
  - choval se agresivně, nebezpečně, nadměru narušoval výuku...
- **Ne trest, ale důsledek**
  - Potřeba vysvětlit!!!
- **Ve třídě, na úrovni školy**
  - Proč? Kdy? Jak dlouho? Jak?
  - Co v odychovém čase?
  - Jak jsou informováni rodiče?
  - Vždy potřeba doplnit rozhovorem...
  - Co když nefunguje?
  - Spolupráce s kolegy, odborníky

6. Smlouvy

- Výběr jednoho problému (postupné zvládnutí)
  - Problém, u něž se dá předpokládat, že náprava bude úspěšná
  - Verbalizace problému - musí přesně vyjadřovat, co chceme změnit
- Kontrakt by měl být formulován pozitivně v pojmech úspěchu
- Měl by být realistický, férový, srozumitelný a jednoznačný
- Neměl by být žákovi vnucován
  - Diskuse a vyjednávání výběru se žákem
  - Měl by být pravidelně revidován a hodnocen
- Posilování často, bezprostředně a v malých dávkách

Kontrakt učitel - žák

- Oficiální dokument – formální data, úprava
- Předmět dohody – 1 – 3 problémy
- Účastníci dohody – přesně vyjmenovat
- Konkrétní závazky
  - o změně
  - o času
  - o vyhodnocení dodržení kontraktu – vyhodnocuje hlavně žák (deníky, tabulky...)
  - o způsobech kontroly
  - o odměnách a sankcích

7. Bodový systém

8. Hodnocení – základní vymezení

- Co?
  - Co je to hodnocení?
- Proč?
  - Za jakým účelem hodnotíme chování?
- Jak?
- Jaké jsou způsoby hodnocení chování?

VIDEA A ODKAZY

- <https://www.stream.cz/vsi-ve-skole/10006026-zlobi-dite-vyloucit>
- <https://www.stream.cz/vsi-ve-skole/10003644-ten-vas-nezdarnik-to-ma-za-tri>
- <https://www.stream.cz/vsi-ve-skole/10004007-zakovska-neni-taska-na-granaty>
- <https://www.stream.cz/vsi-ve-skole/10004772-vite-jak-ve-vasi-skole-deti-trestaji>
- <https://www.stream.cz/vsi-ve-skole/10004219-jak-poznam-skolu-kde-respektuji-moje-dite>
- www.literacyportal.eu

POUŽITÉ ZDROJE

1. VOJTOVÁ, V. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 330 s. ISBN 978-80-210-5159-1.
2. KINDL – BEILFUSS, C., *Umění ptát se v koučování, poradenství a systemické terapii*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0089-5
3. MIKULAŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2339-6
4. PETERS–KUHLLINGER, G., FRIEDEL, J., *Komunikační a jiné "měkké" dovednosti*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2145-3
5. VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008, 127 s. ISBN 978-80-7315-166-9.
6. REITMAYEROVÁ, Eva a Věra BROUMOVÁ. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2015, 173 stran. ISBN 978-80-262-0988-1.